

# Spis treści

|                                                                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Wykaz ważniejszych skrótów</b> .....                                                                           | 13  |
| <b>Wstęp</b> .....                                                                                                | 15  |
| <b>Rozdział 1. Koncepcja klastrów w naukach ekonomicznych</b> .....                                               | 19  |
| 1.1. Teoria klastrów w perspektywie nauk ekonomicznych .....                                                      | 19  |
| 1.1.1. Ekonomia klasyczna i neoklasyczna .....                                                                    | 19  |
| 1.1.2. Nurt instytucjonalny .....                                                                                 | 24  |
| 1.1.3. Teoria ekonomii ewolucyjnej — znaczenie innowacji .....                                                    | 28  |
| 1.2. Rola klastrów w rozwoju trwałym i zrównoważonym oraz w realizacji zasad społecznej gospodarki rynkowej ..... | 29  |
| <b>Rozdział 2. Teoretyczne i praktyczne aspekty konkurencji oraz konkurencyjności</b> .....                       | 35  |
| 2.1. Konkurencja i konkurencyjność .....                                                                          | 35  |
| 2.1.1. Konkurencja, jej skutki i ochrona .....                                                                    | 35  |
| 2.1.2. Pojęcie konkurencyjności i miary jej oceny .....                                                           | 44  |
| 2.2. Przewaga konkurencyjna przedsiębiorstw .....                                                                 | 53  |
| 2.2.1. Warunki funkcjonowania przedsiębiorstw .....                                                               | 54  |
| 2.2.2. Rodzaje przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw i ich źródła .....                                         | 61  |
| <b>Rozdział 3. Podstawy wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów</b> .....                             | 67  |
| 3.1. Rozwój przedsiębiorczości .....                                                                              | 68  |
| 3.2. Kształtowanie jakości środowiska lokalnego .....                                                             | 75  |
| 3.3. Polityka konkurencji .....                                                                                   | 78  |
| 3.4. Zmiana struktur organizacyjno-własnościowych podmiotów ...                                                   | 84  |
| <b>Rozdział 4. Innowacyjność gospodarki</b> .....                                                                 | 91  |
| 4.1. Innowacje i innowacyjność .....                                                                              | 91  |
| 4.2. Podmioty w procesie innowacji .....                                                                          | 96  |
| 4.3. Związek innowacyjności z konkurencyjnością .....                                                             | 103 |
| 4.3.1. Zarządzanie jakością a konkurencyjność .....                                                               | 103 |

|                    |                                                                                     |            |
|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4.3.2.             | Jakość i satysfakcja konsumenta a innowacyjność . . . . .                           | 110        |
| 4.3.3.             | Bariery techniczne — eksport, import i jakość . . . . .                             | 112        |
| 4.3.4.             | Czas i szybkość a innowacyjność . . . . .                                           | 116        |
| 4.3.5.             | Elastyczne systemy produkcji a innowacje . . . . .                                  | 120        |
| 4.3.6.             | Dyferencjacja produktów a innowacyjność . . . . .                                   | 130        |
| <b>Rozdział 5.</b> | <b>Praktyczne aspekty oceny innowacyjności gospodarek . . . . .</b>                 | <b>139</b> |
| 5.1.               | Wpływ innowacyjności na wzrost gospodarczy . . . . .                                | 139        |
| 5.2.               | Analiza innowacyjności gospodarek . . . . .                                         | 148        |
| 5.2.1.             | Sumaryczny indeks innowacyjności w Unii Europejskiej (SII) . . . . .                | 148        |
| 5.2.2.             | Globalny sumaryczny indeks innowacyjności (GSII) . . . . .                          | 153        |
| 5.3.               | Aktywność innowacyjna krajów Unii Europejskiej . . . . .                            | 155        |
| 5.4.               | Miejsce Polski w rankingu innowacyjności państw . . . . .                           | 159        |
| 5.4.1.             | Polska na tle świata i Unii Europejskiej . . . . .                                  | 159        |
| 5.4.2.             | Regiony polskie na tle regionów europejskich . . . . .                              | 161        |
| 5.4.3.             | Innowacyjność województw w Polsce . . . . .                                         | 162        |
| <b>Rozdział 6.</b> | <b>Sieci przedsiębiorstw a klastry biznesowe . . . . .</b>                          | <b>167</b> |
| 6.1.               | Sieci przedsiębiorstw w teorii i praktyce . . . . .                                 | 167        |
| 6.2.               | Klastry biznesowe i ich cechy . . . . .                                             | 173        |
| 6.3.               | Typy klastrów biznesowych . . . . .                                                 | 176        |
| 6.4.               | Inicjatywy klastrowe i zarządzanie klastrami . . . . .                              | 181        |
| 6.5.               | Metody identyfikowania klastrów i warunków ich tworzenia . . . . .                  | 188        |
| 6.6.               | Założenia metodyczne prognozowania ekonomicznych wyników<br>klastrów . . . . .      | 205        |
| <b>Rozdział 7.</b> | <b>Wybrane determinanty rozwoju klastrów biznesowych . . . . .</b>                  | <b>211</b> |
| 7.1.               | Kapitał społeczny . . . . .                                                         | 211        |
| 7.1.1.             | Pojęcie i istota kapitału społecznego . . . . .                                     | 211        |
| 7.1.2.             | Wpływ kapitału społecznego na formy współpracy podmiotów . . . . .                  | 215        |
| 7.1.3.             | Kapitał społeczny Wielkopolski w świetle badań empirycznych . . . . .               | 218        |
| 7.2.               | Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju<br>klastrów . . . . .    | 223        |
| 7.3.               | Wejście Polski do strefy euro a konkurencyjność MSP i klastrów . . . . .            | 226        |
| <b>Rozdział 8.</b> | <b>Praktyczne aspekty rozwoju klastrów. Świat — Europa —<br/>— Polska . . . . .</b> | <b>229</b> |
| 8.1.               | Prezentacja klastrów w regionach . . . . .                                          | 229        |
| 8.1.1.             | Klastry w Andhra Pradesh (Indie) . . . . .                                          | 229        |
| 8.1.2.             | Inicjatywy klastrowe w Kazachstanie . . . . .                                       | 232        |
| 8.1.3.             | Budowa klastra oprogramowania w stanie Parana (Brazylia) . . . . .                  | 234        |
| 8.1.4.             | Klastry w fotonice . . . . .                                                        | 237        |

|                        |                                                                                     |     |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 8.1.5.                 | Klaster płytek ceramicznych w Hiszpanii .....                                       | 242 |
| 8.1.6.                 | Superklaster nanomateriałów w Niemczech .....                                       | 245 |
| 8.1.7.                 | Przykłady klastrów w dziedzinie biotechnologii .....                                | 248 |
| 8.1.8.                 | Wybrane klastry high-tech w Polsce .....                                            | 254 |
| 8.1.9.                 | Klaster meblarski w Swarzędzu .....                                                 | 260 |
| 8.1.10.                | Klaster firm szkutniczych w Ostródzie .....                                         | 264 |
| 8.2.                   | Klastry wysokich technologii w Polsce — czynniki sukcesu<br>i bariery rozwoju ..... | 269 |
| 8.2.1.                 | Wprowadzenie .....                                                                  | 269 |
| 8.2.2.                 | Metodyka badań .....                                                                | 270 |
| 8.2.3.                 | Analiza czynników sukcesu .....                                                     | 271 |
| 8.2.4.                 | Analiza warunków sukcesu .....                                                      | 273 |
| 8.3.                   | Rola instytucji innowacyjnych w rozwoju klastrów i regionów<br>w Polsce .....       | 277 |
| <b>Streszczenie</b>    | .....                                                                               | 281 |
| <b>Summary</b>         | .....                                                                               | 285 |
| <b>Bibliografia</b>    | .....                                                                               | 289 |
| <b>Indeks rzeczowy</b> | .....                                                                               | 301 |